

דגם תשובות – תורה שבעל פה, במעגלי המשנה, מס' 5381, 5316, חורף תשפ"ו, 2026

הערה למעריכים: דברים הכתובים בסוגריים אינם מחייבים את הנבחנים.

פרק ראשון

על הנבחנים לענות על שש מן השאלות 1–9.

1. תורה ומצוות

- א.** אשריו בעולם הזה וטוב לו בעולם הבא (עמ' 89).
ב. הפירוש ששלל הרב צבי יהודה קוק הוא שמצווה לאכול דווקא פת במלח [כלומר, לחיות בדוחק ובמצוק] (עמ' 90–91).
ג. (1) הרב צבי יהודה קוק התכוון למצב של קושי כלכלי.
[הערה למעריכים: לקבל גם קשיים אחרים שהרב צבי יהודה קוק מדבר עליהם בהמשך: קושי חברתי, קושי נפשי].
(2) הדבקות בתורה, הקשר האמיץ עם התורה.
(שם)

2. צדקה, אמת ויושר

- א.** (1) המקרה: "מי שיש לו מאתיים זוז".
(2) במקרה זה אדם אינו נחשב עני כי יש לו סכום כסף שיספיק לפרנסתו במשך שנה.
(עמ' 100–101)
ב. אדם נחשב עני אף שיש לו מאתיים זוז אם הכסף שלו ממושכן.
[הערה למעריכים: לקבל: אם יש לו רכוש השווה מאתיים זוז, אבל אין לו מאתיים זוז בכסף מזומן].
(שם)
ג. (1) נושא ונותן בהם – יודע לסחור בהם.
(2) החשש: שיהיה תלוי לגמרי בקבלת צדקה [ויאבד את הרצון והמוטיבציה להתפרנס בכוחות עצמו].
(עמ' 104)

3. תפילה

- א.** (1) סוף זמן תפילת מנחה לפי תנא קמא: עד הערב.
סוף זמן תפילת מנחה לפי רבי יהודה: עד פלג המנחה.
(2) הנימוק לדעתו של תנא קמא: תמיד של בין הערבים קרב והולך עד הערב.
הנימוק לדעתו של רבי יהודה: תמיד של בין הערבים קרב והולך עד פלג המנחה.
[הערה למעריכים: על התלמידים להסביר את הנימוק לדעתו של אחד מהם].
(עמ' 120–122)
ב. (1) חכמים למדו שיצחק התפלל מהמילה "לְשׁוֹחַ".
(2) חכמים למדו שהתפילה שהתפלל יצחק הייתה תפילת מנחה מן המילים "לְפָנוֹת עֶרֶב".
(עמ' 121)
ג. שני היסודות הכלולים בתפילה:
– בקשת רחמים.
– קורבן; המתפלל נחשב כאילו הוא מקריב קורבן לפני ה'.
(עמ' 122–123)

4. ברכות

א. (1)

אומר	מקרה	דין
רבן גמליאל	אכל תאנים ענבים ורימונים	מברך אחריהן שלוש ברכות
חכמים		[מברך אחריהן] ברכה אחת מעין שלוש

(2) "שלוש ברכות" – ברכת המזון.

"ברכה אחת מעין שלוש" – ברכה אחת הכוללת את עיקר התוכן של שלוש הברכות בברכת המזון.

[הערה למעריכים: תלמידים שכתבו "על העץ ועל פרי העץ" – לקבל את תשובתם.]

(עמ' 148–149)

ב. (1) ההלכה שבדברי ה"טור": אין להוסיף בברכה מעין שלוש את המילים "ונאכל מפרייה ונשבע מטובה".

נימוקו של ה"טור": מן המילים "ונאכל מפרייה ונשבע מטובה" עולה שהסיבה לשיבה בארץ־ישראל היא כדי לאכול מפירותיה, וסיבה זו אינה סיבה ראויה.

(2) הסיבה לשיבה של עם ישראל בארץ־ישראל היא כדי לקיים את המצוות התלויות בארץ.

(עמ' 149–150)

5. שבת

א. (1)

השיעור המזערי: כל כמות/שיעור (ואפילו הקטנה ביותר).

(2) –

לסתום חור בקיר.

– להטיף עופרת לחור בקרש.

[הערה למעריכים: על התלמידים לכתוב דוגמה אחת.]

(עמ' 160–161)

ב. (1) "המכה בקורנס על הסדן" – המכה בפטיש [כבד] על המשטח שמניחים עליו את הכלי המיועד להכאה.

(2) היה אפשר לחשוב שהמכה בקורנס על הסדן לא יתחייב כי לא היכה על הכלי המיועד להכאה אלא על המשטח.

(3) הטעם לחיוב: באמצעות ההכאה על הסדן הוא מחליק את הקורנס לצורך המלאכה [כדי שלא ייפגע הכלי].

(עמ' 160–162)

6. מועדים – סוכות

א. (1)

"בראשונה" – התקופה שבית המקדש היה קיים.

(2)

דין א: במקדש [אנ: בירושלים] היו נוטלים לולב [ארבעת המינים] במשך כל שבעת ימי חג הסוכות.

דין ב: מחוץ למקדש [אנ: לירושלים] היו נוטלים לולב רק ביום הראשון.

(3)

דין א: דין זה נלמד מן המילים "וּשְׂמַחְתֶּם לִפְנֵי ה' אֱלֹהֵיכֶם שִׁבְעַת יָמִים" – רק השמחה "לִפְנֵי ה'" , כלומר במקדש, היא שבעה ימים.

דין ב: דין זה נלמד מן המילים "וּלְקַחְתֶּם לָכֶם בַּיּוֹם הָרִאשׁוֹן" – כולם, בכל המדינה, נוטלים לולב ביום הראשון [לקבל: רק "לִפְנֵי ה'" נוטלים לולב שבעה ימים, אבל מחוץ למקדש – "בַּיּוֹם הָרִאשׁוֹן"].

[הערה למעריכים: על התלמידים להסביר בנוגע לאחד מן הדינים.]

(עמ' 207)

ב. (1)

רבן יוחנן בן זכאי תיקן שנוטלים לולב שבעה ימים בכל מקום.

(2)

הטעם: זכר למקדש.

[הערה למעריכים: לקבל גם תשובות בנוגע לזיכרון העבר וגם תשובות בנוגע להכנה לעתיד.]

(עמ' 207–208)

7. מועדים – פסח

- א. (1) אסור לאכול בזמן זה כדי שיאכל מצה בתיאבון בערב.
 (2) – היה אפשר לחשוב שאיסור זה אינו חל על עניים כי ייתכן שלא אכלו כבר כמה ימים.
 – היה אפשר לחשוב שאיסור זה אינו חל על עניים כי ייתכן שלעניים אין כסף לקנות נרות, ולכן הם אוכלים בכל השנה מבעוד יום.
 [הערה למעריכים: על התלמידים לכתוב הסבר אחד].
 (עמ' 210–212)
- ב. היה אפשר לחשוב שעני אינו חייב להסב כי הסבת עני אינה נחשבת הסבה כיוון שאין לו על מה להסב, וזו אינה דרך חירות (עמ' 210–211).
- ג. (1) החובה לדאוג לעני מוטלת על גבאי צדקה [הערה למעריכים: לקבל כל תשובה שמתייחסת לנציגי הקהילה].
 (2) המסר: בליל הסדר, כל אדם, אפילו עני שבעניים, צריך להיות שותף, ועליו לחוות ולספר את סיפור יציאת מצרים כמו כל עם ישראל [לקבל: יש אחריות קהילתית לדאוג לכולם].

8. קטע שלא נלמד

- א. (1) המקרה והדין: בני עיר שמכרו את בית הכנסת שלהם – רשאים לקנות בכסף תיבה, כלומר ארון קודש.
 (2) המקרה והדין: בני עיר שמכרו את הספרים שלהם, כלומר את ספרי הנביאים והכתובים שלהם – רשאים לקנות בכסף ספר תורה.
- ב. הטעם: קנייה של ספרי נביאים וכתובים בכסף שקיבלו ממכירת ספר תורה מורידה מקדושתו של הכסף, ואין מורידים בקודש.
- ג. (1) הם רשאים לקנות ספרי נביאים וכתובים או ספר תורה.
 (2) המילים שמהן נלמד דין זה: "וכן במותריהן".

9. יסודות תורה שבעל פה

- א. המוסד: סנהדרין, בית הדין הגדול.
 מוסד זה הועבר ליבנה.
 (עמ' 15)
- ב. (1) "משנה תורה לרמב"ם", "ארבעה טורים", "בית יוסף".
 [למעריכים: על התלמידים לכתוב שמות של שני חיבורים; לקבל תשובות מתאימות נוספות].
 (עמ' 27–28)
- (2) "ספרות השו"ת" – אוסף של תשובות שרבנים השיבו לשואלים ששאלו בכל תחומי החיים (עמ' 31).
- ג. (1) הטעות: תנאי לשלום הוא אחדות דעים, הסכמה כללית. אן: ריבוי דעות ושיטות גורם למחלוקת והוא היפך השלום.
- (2) שלום אמיתי בא לעולם דווקא על ידי בירור כל הצדדים וכל השיטות, ותלמידי חכמים עוסקים בבירור זה.
 (עמ' 62)

פרק שני

על הנבחנים לענות על שתיים מן השאלות 10–12.

10. בין אדם לחברו

א. אדם שפך מים ברשות הרבים בהיתר, כלומר היה מותר לו לעשות זאת, ובעקבות כך הוזק אדם אחר (עמ' 238).

[הערה למעריכים: תלמידים שלא כתבו שבעקבות כך הוזק אדם אחר – לקבל את תשובתם.]

ב. (1) הטעם: נוי הוא לעיר כשיש מרחב פנוי לפניה.

(2) I. על פי הרמב"ן, הדין שבמשנה המצוטטת חל בארץ-ישראל ואינו חל בחוץ לארץ.

II. הטעם: הדאגה לנוי העיר שייכת רק בארץ-ישראל כיוון שהרצון הוא שיהיה טוב ליושבי הארץ ויישארו בה,

אולם בחוץ לארץ אין דואגים לזה, ואדרבה עדיף שהמקום יהיה רע בעיני היהודים הגרים שם ובעקבות כך

יעלו לארץ-ישראל.

(עמ' 248–249)

11. כבודו של אדם

א. פגיעה בכבודו של אדם היא ביזוי של ה'.

על פי הפסוק, האדם נברא בדמות א-להים, ולכן פגיעה באדם היא פגיעה בה'.

(עמ' 254)

ב. כאשר דיין גוזר עונש על נאשם הוא צריך להקפיד שבגזר הדין יובא בחשבון כבודו של הנאשם (שם).

ג. "צלם א-לוהים" בא לידי ביטוי באדם בהיותו בעל בחירה חופשית (עמ' 255).

12. ארץ-ישראל

א. (1) בהמה דקה – כבשים ועיזים, צאן.

(2) על פי הרמב"ם, הטעם לאיסור לגדל בהמה דקה בארץ-ישראל הוא משום חשש גזל, כיוון שבהמה דקה עלולה

להיכנס לשדות של אנשים אחרים ולאכול את התבואה שם [תקנה חברתית].

(3) על פי הרב אשתורי הפרחי, הטעם לאיסור לגדל בהמה דקה בארץ-ישראל הוא משום יישוב ארץ-ישראל, כיוון

שבהמה דקה אוכלת את היבול, מזיקה לשדות ופוגעת ביכולת ליישב את הארץ [תקנה לאומית].

(עמ' 287–288)

ב. החקלאים בימינו מודעים לאפשרות לגדל בהמה דקה ומוחלים זה לזה [יש הסכמה ביניהם]. לעומת זאת החקלאים

בתקופת התלמוד התגוררו ביישובים מבודדים ולכן לא מחלו זה לזה [לא הייתה הסכמה ביניהם] (עמ' 289).